

Sid. a.

Sid. b.

Fig 2. Runstensfragment från Husby backe, Ekensberg, Överenhörna sn, Södermanland. Foto Bengt A. Lundberg 1987 (ATA). — Fragment of rune stone from Överenhörna, Södermanland.

som står i brottkanten, återstår endast den övre punkten. Runa 1 har sannolikt varit i. Huvudstaven går från den övre ramlinjen och ung. 2/3 av avståndet ner till den undre, som dock är bortslagen här. Inga spår av bistavar kan skönjas. Avståndet till den bevarade punkten av skiljetecknet förefaller för litet för att runa 1 skulle kunna vara ett felvänt *s*. Det första ordet skall således sannolikt läsas *iaR*. Av 5 *a* återstår endast vänstra delen av bistaven. Brottet går just i huvudstaven. Sid. b) Ristningen är bättre bevarad på denna sida och ristningslinjerna är djupa och tydliga. Runa 6 står så nära kanten att bara yttersta delen av den övre högra bistaven syns. Runan har dock sannolikt varit *h*. 12 *n* står i fragmentets andra kant. Endast toppen av huvudstaven och bistavens vänstra spets är bevarade.

Det första ordet på *a*-sidan är, om runan läses *i*, adverbet 'här'. Runorna *ua* kan vara de två första i verbformen *uaR* 'var'. *b*-sidans runsekvens återger med säkerhet det då vanliga mansnamnet 'Halvdan'.

M. Å.

Jädra, Hubbo sn, Västmanland

1986 års intressantaste runfynd inrapporterades av tf. landsantikvarien Carin Thorsén vid läns museet i Västerås den 31 juli. En hittills helt okänd runsten hade påträffats i

samband med stenröjning i en åker tillhörande fastigheten Jädra 1:1 i Hubbo socken.

Fyndet gjordes av hemmansägare Evert Lindblom, Hökåsen, ca 2—3 m från åkerkanten ca 230 m N om *k* i *Fågelbacken* på Ekonomisk karta över Sverige blad 11g 3j. Fyndplatsen är belägen på gränsen mellan hemmanen Jädra 1:1 och 1:2, knappt 400 m N om gränsen mellan Hubbo och Badelunda socknar, på östra sluttningen av den från forntida kommunikationssynpunkt så viktiga Badelunda-åsen. I närheten finns flera gravfält från järnåldern.

Stenarten är ljus, lätt rödaktig, kornig och finstrukturerad granit. Ristningsytan är på det hela taget jämn, men vittringsskador och grund huggning gör den ställvis svårsläst. Det gäller den övre, högra delen och särskilt partiet nedtill till höger, där inskriften slutar. Ett långt stycke av stenens vänstra ytterkant har slagits bort, liksom en flisa i dess övre högra del. Endast en mindre del av den bortslagna ytterkanten är i behåll. Skador finns även längre ned på högra kanten, där flera runor blivit illa åtgångna. Skadorna kan ha uppstått i samband med "påplogning" eller när stenen togs upp.

Ristningen är utformad som en oval ormslinga, vars bägge ändar är förenade med ett koppel, vars utformning på grund av vittringsskadorna dock ej låter sig fastställas i detalj. Inom slingans övre del finns resterna av ett kors. Utanför ormslingan löper ännu

Fig. 3. Den nyfunna runstenen vid Jädra, Hubbo sn, Västmanland. Då läsningen på vissa punkter måste betraktas som preliminär, har ristningen ej målats i. (Foto S. Bergström, Västmanlands läns museum, Västerås.) — Rune stone at Jädra, Hubbo parish, Västmanland, discovered in 1986.

urskiljas. Stenytan är här, liksom på flera andra håll, påtagligt vittrad och gropig. Generellt gäller att inskriftens **a**- och **n**-bistavar ofta är svåra att urskilja. **55 r** saknar inbuktning liksom **35** ovan. **56 l** lutar snett åt höger. Anledningen är uppenbarligen att ristaren velat skilja runstaven från den till kopplet hörande slinga som här bryter genom skriftbandet. Av **57 a** kan huvudstaven jämte högra bistaven klart urskiljas. Möjligen följs runan av ett kolon.

Yttre slingan: Runa **58** står strax intill brottet i vänstra stenkanten. Flera runor kan ha funnits på det avslagna partiet, vilket innebär att runföljden **58—61 ulfr** mycket väl kan ha utgjort senare leden av ett sammansatt namn: *Grimulfr*, *Fastulfr* el. likn. Närmast ovanför det bortslagna stycket finns två kraftiga sprickor. I själva verket sitter kanten, med topparna på runorna **58—60** alldeles lös. Samtliga runor är trots skadorna säkra. Att notera är endast att brottkanten till det lösa stycket löper genom nedre bistaven i **60 f**.

I **63 u** ansluter stavarna ej fullständigt till varandra (jfr **30 u**). Toppen av bistaven i **64 k** kan ej urskiljas. Vad beträffar runföljden **65—71** försvåras läsningen av att ristningen

är mycket grund och att ytan är vittrad. I **65 u** ansluter stavarna till varandra; runan är fullt klar. Samma gäller **66**, **67** och **68**. Runa **69** är mycket grund, men svagt urskiljbar i rätt belysning. Den måste uppfattas som ett **u**, om än påfallande smalt, vars stavar ej ansluter till varandra (jfr **30 u**). Svagt urskiljbar, men säker är också runa **70 r**. Bistaven (som ej ansluter till huvudstaven) har en tydlig inbuktning.

Efter **71 n** befinner sig den tidigare nämnda hörnskadnan. Omedelbart till höger om det på runa **71** följande skiljetecknet kan spår av en huvudstav urskiljas. Från denna runa (**72**) och fram till **73 k** kan **3—4** runor ha fått plats. Om runorna i den yttre slingan på stenens högra långsida gäller att topparna av de flesta antingen är borta eller skadade. Före runa **73 k**, som är tunn och något osäker, kan möjligen en punkt urskiljas. Osäker är även runa **80**, vars topp är skadad; den bedöms dock vara **k**. Bistaven i **81 r** har inbuktning. Av **84 b** återstår drygt hälften. Mellan **84** och **86** går kantskadan nästan in till inre skriftbandslinjen. Till denna ansluter resterna av **6** stavar (se fig.). Av dessa kan de första två vara resterna av ett **r** (**85**). De två följande står så pass nära varandra och har

sådan form att de bedöms kunna vara återstoden av ett **u** eller **γ**. Om de återstående två stavresterna kan endast sägas att de bör ha utgjort huvudstavarna i två olika runor, och att intet synes förbjuda antagandet att det rör sig om resterna av ett **k** (**g**) och ett **i**. Är detta riktigt skulle runföljden kunna tolkas som *bryggiu*, oblik form av fsv. *bryggia* 'brygga, bro'. Efter 89 **u** finns en punkt. I den vittrade runa 90 är huvudstaven jämte en dubbelsidig, snett uppåt höger löpande bistav säkra. Möjligen kan högre upp på huvudstaven resterna efter ännu en i samma riktning löpande bistav urskiljas. Runan kan således vara antingen **a** eller **o**. 91 **s** säker. 92 har säregen form: från huvudstavens topp utgår en snett nedåt höger löpande bistav, som skjuter ut 1 cm på vänstra sidan. Runan kan möjligen uppfattas som ett **n**, i så fall med påfallande högt ansatt bistav, vars vänstra hälft dessutom vore egendomligt

kort. Den andra möjligheten är att det rör sig om ett **l** med lågt ansatt bistav (jfr de lågt ansatta bistavarna i 4 **l** och särskilt 6 **t**). Runa 93 kan vara ett stunget **u**. Det följande runtecknet är vanskligt att bedöma på grund av den vittrade stenytan. Det som ser ut som en **u**-bistav skulle i själva verket kunna vara kantlinjen, varvid runan snarast vore att uppfatta som **i**. Efter denna runa kan inga fler tecken urskiljas.

Inskriften är viktig från runologisk synpunkt inte minst genom att den innehåller tre annars icke kända mansnamn: **taf**, **krimut**, och **kitilas**. Den är också av markerat historiskt intresse genom att den omnämner ett brobygge i anslutning till den gamla åsvägen från Badelunda upp mot Dalarna. En utförligare redogörelse för inskriften på Jädra-steinen, dess tydning och innehåll, kommer att publiceras inom kort.

J. P. S.